Τομέας Φυσικής Στερεάς Κατάστασης, Τμήμα Φυσικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Κβαντική Οπτική και Lasers.

Εξέταση της 12ης Ιουνίου 2019. Διδάσκων Κ. Σιμσερίδης

Θέμα 1. Ημικλασική προσέγγιση. Δίνεται η εξίσωση $\dot{C}_{k'}(t) = -\frac{i}{\hbar}\sum_k C_k(t)\, e^{i(\Omega_{k'} - \Omega_k)t} U_{\mathcal{E}k'k}(t)$.
Έστω τρισταθμικό σύστημα το οποίο δημιουργείται από τριδιάστατο κβαντικό φρέαρ, ώστε:
στον άξονα y έχουμε μόνο μία στάθμη E_{0y} με άρτια, εννοείται, ιδιοσυνάρτηση,
στον άξονα z έχουμε μόνο μία στάθμη E_{0z} με άρτια , εννοείται, ιδιοσυνάρτηση, ενώ
στον άξονα x έχουμε απλό αρμονικό ταλαντωτή (ΑΑΤ) με τις τρεις κατώτερες στάθμες του μόνο, κι ενεργειακό φάσμα $E_n = \hbar\Omega\left(n+\frac{1}{2}\right), n = 0, 1, 2$. Δίνεται η μορφή των ιδιοσυναρτήσεων του ΑΑΤ
$\varphi_n(x) = u_n(x)\, e^{-\frac{m\Omega x^2}{2\hbar}}, u_0(x) = \sqrt{\frac{1}{a\sqrt{\pi}}}, u_1(x) = \sqrt{\frac{1}{a\sqrt{\pi}}}2\left(\frac{x}{a}\right), u_2(x) = \sqrt{\frac{1}{8a\sqrt{\pi}}}\left[2-4\left(\frac{x}{a}\right)^2\right], a = \sqrt{\frac{\hbar}{m\Omega}}$.
Οι μεταβλητές x, y, z χωρίζονται. Παίρνουμε ως επίπεδο αναφοράς το $E_{0y} + E_{0z}$. Η ολική ενέργεια του ηλεκτρονίου γράφεται $E_n = \hbar\Omega\left(n+\frac{1}{2}\right), n = 0, 1, 2$. Μπορούμε να θεωρήσουμε και το δείκτη $k = n + 1$. Η δυναμική ενέργεια της διαταραχής $U(\vec{r}, t) = e\vec{\mathcal{E}}(t)\cdot\vec{r} = -\vec{p}\cdot\vec{\mathcal{E}}(t), \vec{\mathcal{E}}(t) = \mathcal{E}_0\hat{z}\cos\omega t$.

(α΄) Αποδείξτε πως ικανοποιούνται οι εξισώσεις

$$\dot{C}_1(t) = \frac{i}{\hbar}C_2(t)e^{-i\Omega t}p\mathcal{E}_0\cos\omega t$$
$$\dot{C}_2(t) = \frac{i}{\hbar}C_1(t)e^{i\Omega t}p\mathcal{E}_0\cos\omega t + \frac{i}{\hbar}C_3(t)e^{-i\Omega t}p'\mathcal{E}_0\cos\omega t$$
$$\dot{C}_3(t) = \frac{i}{\hbar}C_2(t)e^{i\Omega t}p'\mathcal{E}_0\cos\omega t$$

όπου $p = p_{z12} = -ez_{12} = -ez_{21} = p_{z21}$ και $p' = p_{z23} = -ez_{23} = -ez_{32} = p_{z32}$.

(β΄) Τι είναι η προσέγγιση περιστρεφόμενου ανύσματος (rotating wave approximation, RWA) ; Εφαρμόστε την στις εξισώσεις του προηγουμένου βήματος και αποδείξτε πως

$$\dot{C}_1(t) = \frac{i}{2}\,\Omega_R\, C_2(t)\, e^{i\Delta t}$$
$$\dot{C}_2(t) = \frac{i}{2}\,\Omega_R\, C_1(t)\, e^{-i\Delta t} + \frac{i}{2}\,\Omega_{R'}\, C_3(t)\, e^{i\Delta t}$$
$$\dot{C}_3(t) = \frac{i}{2}\,\Omega_{R'} C_2(t)\, e^{-i\Delta t}$$

(γ΄) Κάντε το μετασχηματισμό

$$C_1(t) = \mathbb{C}_1(t)e^{i\Delta t/2}$$
$$C_2(t) = \mathbb{C}_2(t)e^{-i\Delta t/2}$$
$$C_3(t) = \mathbb{C}_3(t)e^{-3i\Delta t/2}$$

και δείξτε ότι προκύπτει το σύστημα

$$\begin{bmatrix}\dot{\mathbb{C}}_1(t)\\ \dot{\mathbb{C}}_2(t)\\ \dot{\mathbb{C}}_3(t)\end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -i\frac{\Delta}{2} & i\frac{\Omega_R}{2} & 0 \\ i\frac{\Omega_R}{2} & i\frac{\Delta}{2} & i\frac{\Omega_R{}'}{2} \\ 0 & i\frac{\Omega_R{}'}{2} & i\frac{3\Delta}{2}\end{bmatrix}\begin{bmatrix}\mathbb{C}_1(t)\\ \mathbb{C}_2(t)\\ \mathbb{C}_3(t)\end{bmatrix}$$

ή $\dot{\vec{\chi}}(t) = \tilde{A}\vec{\chi}(t)$.

(δ΄) Δοκιμάστε λύσεις της μορφής $\vec{\chi}(t) = \vec{v}e^{\tilde{\lambda}t}$ και δείξτε ότι προκύπτει η εξίσωση ιδιοτιμών $A\vec{v} = \lambda\vec{v}$, $\tilde{A} = -iA$, $\tilde{\lambda} = -i\lambda$. Ποιός είναι ο πίνακας A;

(ε΄) Λύστε την εξίσωση ιδιοτιμών για $\Delta = 0$, δηλαδή βρείτε ιδιοτιμές και ιδιοανύσματα.

(ς΄) Αφού η γενική λύση θα είναι της μορφής

$$\vec{\chi}(t) = \sum_{k=1}^{3}\sigma_k\vec{v}_k e^{-i\lambda_k t}$$

βρείτε τα σ_k για αρχικές συνθήκες $C_1(0) = 1, C_2(0) = 0, C_3(0) = 0$.

(ζ΄) Αποδείξτε πως $|C_2(t)|^2 = \frac{\Omega_R^2}{\Omega_R^2+\Omega_{R'}^2}\left(\frac{1}{2} - \frac{\cos(2\Lambda t)}{2}\right)$, όπου $2\Lambda = \sqrt{\Omega_R^2 + \Omega_{R'}^2}$.

(η΄) Βρείτε την περίοδο της πιθανότητας παρουσίας του ηλεκτρονίου στη στάθμη 2, το αντίστοιχο μέγιστο ποσοστό μεταβιβάσεως και τη μέση πιθανότητα παρουσίας του ηλεκτρονίου στη στάθμη 2.

Θέμα 2.

Οι διαφορικές εξισώσεις ρυθμών στο laser στην αδιάστατη μορφή:

$$\frac{d\nu_1}{d\tau} = \nu_2 + \varrho(\nu_2 - \nu_1) - \frac{\nu_1}{\tau_1} \qquad (\varepsilon_1)$$

$$\frac{d\nu_2}{d\tau} = r_N + \varrho(\nu_1 - \nu_2) - \nu_2 \qquad (\varepsilon_2)$$

$$\frac{d\varrho}{d\tau} = -\frac{\varrho}{\tau_0} + \{\frac{A'}{A}\nu_2 + \varrho(\nu_2 - \nu_1)\}\frac{1}{\tau_0(1-\tau_1)} \qquad (\varepsilon_3)$$

Οι λύσεις τους στη στάσιμη κατάσταση:

$$\nu_1 = \tau_1 r_N, \qquad \forall r_N \qquad (\sigma_1)$$

$$\nu_2 = \begin{cases} r_N, & \forall r_N \leq 1 \\ \tau_1 r_N + (1-\tau_1), & \forall r_N \geq 1 \end{cases} \qquad (\sigma_2)$$

$$\varrho = \begin{cases} 0, & \forall r_N \leq 1 \\ r_N - 1, & \forall r_N \geq 1 \end{cases} \qquad (\sigma_3)$$

Οι εικόνες παριστάνουν τη λύση τους με matlab.

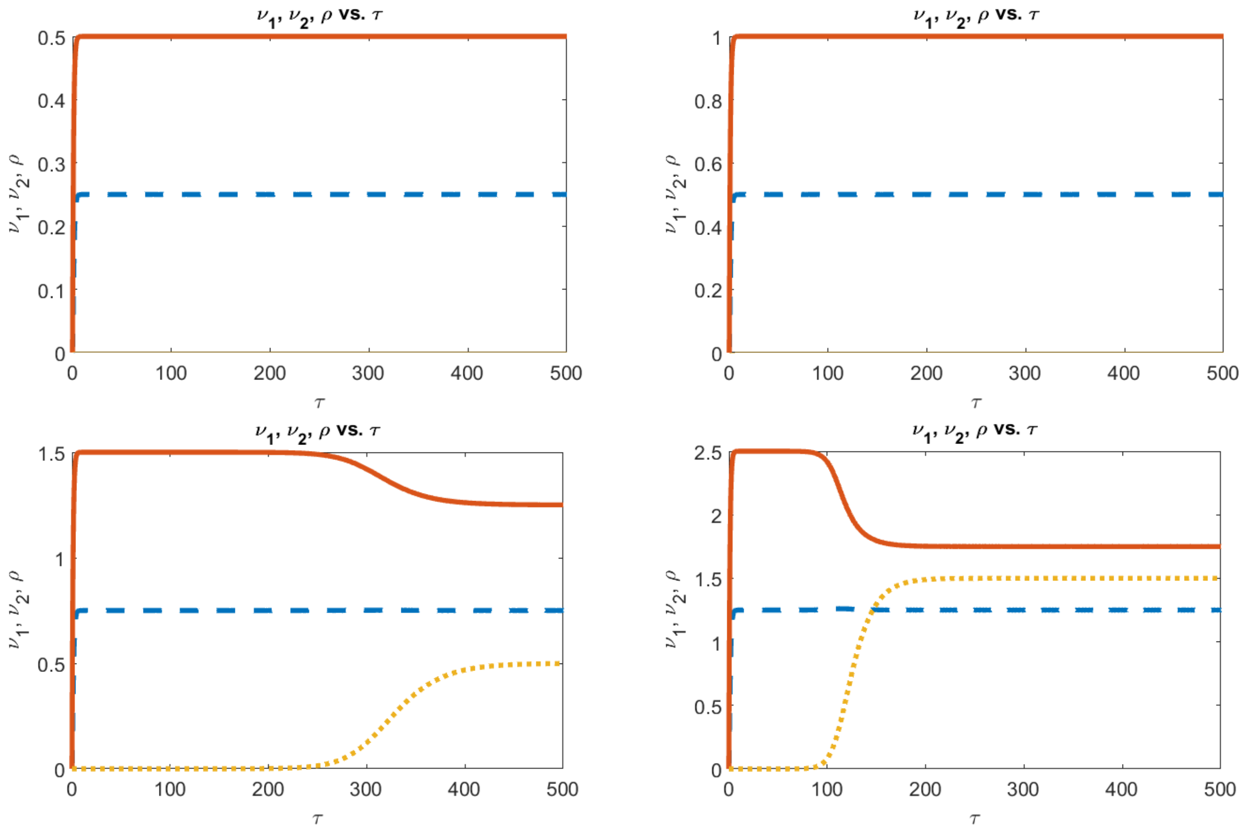

(α΄) Πόσος είναι ο λόγος των χρόνων ζωής των σταθμών 1 και 2;

(β΄) Μια παράμετρος από τις τ_0, τ_1 r_N, $\frac{A'}{A}$ αλλάζει σε αυτές τις εικόνες. Ποιά;

(γ΄) Γιατί στις κάτω εικόνες υπάρχει διαφορά στο χρόνο που χρειάζεται η ϱ για να γίνει αισθητή;

(δ΄) Πόσο είναι το r_N σε κάθε εικόνα;

Θέμα 3. (Εναλλακτικά, αντί για δύο ερωτήματα του θέματος 1)

(α΄) Θεωρήστε δισταθμικό σύστημα με $E_2 - E_1 = \hbar\Omega$. Υπολογίστε τα $\langle\hat{a}_m^\dagger \hat{a}_m\rangle$, $\langle\hat{a}_m \hat{a}_m^\dagger\rangle$, $\langle\hat{S}_+\hat{S}_-\rangle$, $\langle\hat{S}_-\hat{S}_+\rangle$, $< \hat{S}_+\hat{a}_m >$, $< \hat{S}_+\hat{a}_m^\dagger >$, $< \hat{S}_-\hat{a}_m^\dagger >$, $< \hat{S}_-\hat{a}_m >$ για την κατάσταση:

$$|\psi(t)> = \cos\Omega t\,|\downarrow,1> + \sin\Omega t\,|\uparrow,0>$$

(β΄) Θεωρήστε τη Χαμιλτονιανή Rabi ενός ΗΜ τρόπου.

$$\hat{H}_R^m = \hbar\omega_m \hat{a}_m^\dagger \hat{a}_m + \hbar\Omega\hat{S}_+\hat{S}_- + \hbar g^m(\hat{S}_+\hat{a}_m^\dagger + \hat{S}_+\hat{a}_m + \hat{S}_-\hat{a}_m^\dagger + \hat{S}_-\hat{a}_m)\,.$$

Εξηγήστε όλα τα σύμβολα και συνοπτικά τι περιγράφει κάθε προσθετέος. Στον τελευταίο προσθετέο $\hbar g^m(\hat{S}_+\hat{a}_m^\dagger + \hat{S}_+\hat{a}_m + \hat{S}_-\hat{a}_m^\dagger + \hat{S}_-\hat{a}_m)$ υπάρχουν 4 «υποπροσθετέοι». Εξηγήστε ποια διαδικασία περιγράφει ο καθένας από αυτούς και με ποια δικαιολογία αγνοούμε 2 από τους 4 υποπροσθετέους στη Χαμιλτονιανή Jaynes-Cummings. Ισχύει η ίδια δικαιολογία όταν έχουμε πολλούς τρόπους m;